YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

19 päivänä syyskuuta 2006 *

Asiassa C-193/05,

jossa on kyse EY 226 artiklaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 29.4.2005,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään D. Maidani ja A. Bordes, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Luxemburgin suurherttuakunta, asiamiehenään S. Schreiner, avustajanaan avocat L. Dupong,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat P. Jann, C. W. A. Timmermans ja A. Rosas sekä tuomarit J.-P. Puissochet, R. Schintgen, K. Lenaerts (esittelevä tuomari), E. Juhász, E. Levits, A. Ó Caoimh ja L. Bay Larsen,

julkisasiamies: C. Stix-Hackl,
kirjaaja: hallintovirkamies K. Sztranc-Sławiczek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 14.3.2006 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 11.5.2006 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio vaatii kanteellaan yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Luxemburgin suurherttuakunta ei ole noudattanut asianajajan ammatin pysyvän harjoittamisen helpottamisesta muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa ammatillinen pätevyys on hankittu, 16 päivänä helmikuuta 1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/5/EY (EYVL L 77, s. 36) mukaisia velvoitteitaan, koska se on pitänyt voimassa sellaisten asianajajien osalta, jotka ovat hankkineet ammatillisen pätevyytensä jossakin toisessa jäsenvaltiossa ja jotka

haluavat sijoittautua sen alueelle alkuperäistä ammattinimikettä käyttäen, kielitaitoa koskevia vaatimuksia, kiellon toimia yhtiön puolesta tahona, jonka osoite annetaan oikeudelle ja asianomaisille asiakirjojen toimittamista varten (domiciliataire), ja velvollisuuden esittää vuosittain todistus siitä, että asianajaja on merkitty sen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen luetteloon, josta hän on peräisin.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Direktiivi 98/5

2 Direktiivin 98/5 2 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jokaisella asianajajalla on oikeus harjoittaa pysyvästi asianajotoimintaa, sellaisena kuin se on määritelty 5 artiklassa, missä tahansa muussa jäsenvaltiossa käyttäen alkuperäistä ammattinimikettään."

3 Direktiivin 98/5 3 artiklassa, jonka otsikko on "Merkitseminen toimivaltaisen viranomaisen luetteloon", säädetään seuraavaa:

"1. Asianajajan, joka haluaa harjoittaa ammattiaan muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa hän on hankkinut ammatillisen pätevyytensä, on kirjoittauduttava kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen pitämään luetteloon.

2. Vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on merkittävä asianajaja luetteloon saatuaan nähtäväkseen todistuksen siitä, että asianajaja on merkitty sen jäsenvaltion, josta hän on peräisin, toimivaltaisen viranomaisen pitämään luetteloon. Vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen voi vaatia, että tämä sen jäsenvaltion, josta asianajaja on peräisin, toimivaltaisen viranomaisen antama todistus ei ole sitä esitettäessä kolmea kuukautta vanhempi. Vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ilmoittaa sen jäsenvaltion, josta asianajaja on peräisin, toimivaltaiselle viranomaiselle tästä luetteloon merkitsemisestä.

_ _"

4 Direktiivin 98/5 5 artiklassa, jonka otsikko on "Toiminta-ala", säädetään seuraavaa:

"1. Jollei 2 ja 3 kohdasta muuta johdu, asianajaja, joka harjoittaa ammattiaan käyttäen alkuperäistä ammattinimikettään, harjoittaa samaa ammatillista toimintaa kuin asianajaja, joka toimii vastaanottavan jäsenvaltion asianmukaista ammattinimikettä käyttäen, ja hän voi erityisesti antaa lainopillisia neuvoja, jotka koskevat sen jäsenvaltion oikeutta, josta hän on peräisin, yhteisön oikeutta, kansainvälistä oikeutta ja vastaanottavan jäsenvaltion oikeutta. Hänen on joka tapauksessa noudatettava kansallisissa tuomioistuimissa sovellettavia menettelytapasääntöjä.

2. Jäsenvaltiot, jotka alueellaan antavat määrätylle asianajajien ryhmälle oikeuden laatia tiettyjä asiakirjoja, joissa annetaan valtuus hallita kuolinpesää tai joissa perustetaan tai siirretään oikeus kiinteään omaisuuteen, mitkä tehtävät joissakin muissa jäsenvaltioissa on varattu muille kuin asianajajan ammattia harjoittaville, voivat kieltää asianajajaa, joka toimii käyttäen sellaista alkuperäistä ammattinimikettä, joka on myönnetty jossakin viimeksi mainituista jäsenvaltioista, harjoittamasta tätä toimintaa.

3. Asiakkaan edustamiseen tai puolustamiseen oikeudessa liittyvän toiminnan harjoittamiseksi ja sikäli kuin vastaanottavan jäsenvaltion oikeudessa varataan

tällainen toiminta kyseisen jäsenvaltion ammattinimikettä käyttäen ammattiaan harjoittaville asianajajille, vastaanottava jäsenvaltio voi velvoittaa asianajajat, jotka harjoittavat ammattiaan käyttäen alkuperäistä ammattinimikettään, toimimaan yhdessä joko sellaisen asianajajan kanssa, joka toimii kyseisessä tuomioistuimessa ja joka on tarvittaessa vastuussa tälle tuomioistuimelle, tai yhdessä tässä tuomioistuimessa toimivan 'avouén' kanssa.

Oikeuden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi jäsenvaltiot voivat kuitenkin vahvistaa erityissääntöjä niiden ylimpiin tuomioistuimiin pääsylle, kuten varata sen erikoistuneille asianajajille."

5 Direktiivin 98/5 7 artiklan, jonka otsikko on "Kurinpitomenettelyt", 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Ennen kuin kurinpitomenettely ammattiaan alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen harjoittavaa asianajajaa vastaan aloitetaan, vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ilmoittaa siitä mahdollisimman pian sen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, josta asianajaja on peräisin, ja antaa tälle kaikki tarvittavat tiedot.

Ensimmäistä alakohtaa sovelletaan soveltuvin osin silloin, kun sen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen, josta asianajaja on peräisin, aloittaa kurinpitomenettelyn, jolloin tämä viranomainen ilmoittaa siitä vastaanottavan jäsenvaltion tai vastaanottavien jäsenvaltioiden toimivaltaiselle viranomaiselle."

6 Direktiivin 98/5 10 artiklassa, jonka otsikko on "Yhdenvertaisuus vastaanottavan jäsenvaltion asianajajan kanssa", säädetään seuraavaa:

"1. Alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen ammattiaan harjoittavaan asianajajaan, joka osoittaa toimineensa tosiasiallisesti ja säännöllisesti vähintään kolmen

vuoden ajan vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja sen oikeuden parissa, mukaan luettuna yhteisöoikeus, ei sovelleta [vähintään kolmivuotisesta ammatillisesta korkeammasta koulutuksesta annettujen tutkintotodistusten tunnustamista koskevasta yleisestä järjestelmästä 21 päivänä joulukuuta 1988 annetun neuvoston] direktiivin 89/48/ETY (EYVL 1989, L 19, s. 16) 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja vaatimuksia, jotka koskevat vastaanottavan jäsenvaltion asianajajan ammattiin pääsyä. Tosiasiallisella ja säännöllisellä toiminnalla tarkoitetaan toiminnan harjoittamista ilman muita kuin jokapäiväisestä elämästä aiheutuvia keskeytyksiä.

– –

3. Alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen ammattiaan harjoittava asianajaja, joka osoittaa toimineensa tosiasiallisesti ja säännöllisesti vähintään kolmen vuoden ajan vastaanottavassa jäsenvaltiossa, mutta vähemmän aikaa vastaanottavan jäsenvaltion oikeuden parissa, voi saada kyseisen valtion toimivaltaiselta viranomaiselta luvan päästä vastaanottavan jäsenvaltion asianajajan ammattiin ja harjoittaa ammattiaan käyttäen ammattinimikettä, joka vastaa tätä ammattia kyseisessä jäsenvaltiossa, ilman, että direktiivin 89/48 – – 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja vaatimuksia sovelletaan häneen, seuraavin edellytyksin ja ehdoin:

a) Vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ottaa huomioon tosiasiallisen ja säännöllisen toiminnan edellä tarkoitettuna ajanjaksona sekä vastaanottavan jäsenvaltion oikeutta koskevan tuntemuksen ja ammattikokemuksen sekä osallistumisen vastaanottavan jäsenvaltion oikeutta, mukaan lukien ammatillinen oikeus ja ammattietiikka, koskeviin kursseihin ja seminaareihin.

– –”

7 Direktiivin 98/5 13 artiklan, jonka otsikko on "Vastaanottavan ja sen jäsenvaltion, josta asianajaja on peräisin, toimivaltaisten viranomaisten välinen yhteistyö ja luottamuksellisuus", ensimmäisessä kohdassa säädetään seuraavaa:

"Tämän direktiivin soveltamisen helpottamiseksi ja tarvittaessa sen estämiseksi, että sen säännök[siä sovelletaan siten, että ainoana tarkoituksena on välttyä vastaanottavan jäsenvaltion oikeussääntöjen soveltamiselta,] vastaanottavan jäsenvaltion ja sen jäsenvaltion, josta asianajaja on peräisin, toimivaltaiset viranomaiset ovat läheisessä yhteistyössä ja antavat molemminpuolista apua." *

Kansallinen oikeus

8 Asianajajan ammatin harjoittamisesta ja toimimisesta yhtiön puolesta tahona, jonka osoite annetaan oikeudelle ja asianomaisille asiakirjojen toimittamista varten, säädetään Luxemburgissa loi du 10 août 1991 sur la profession d'avocat -nimisellä lailla (asianajajan ammatista 10.8.1991 annettu laki; Mémorial A 1991, s. 1110; jäljempänä 10.8.1991 annettu laki) ja loi du 31 mai 1999 régissant la domiciliation des sociétés -nimisellä lailla (toimimisesta yhtiön puolesta tahona, jonka osoite annetaan oikeudelle ja asianomaisille asiakirjojen toimittamista varten, 31.5.1991 annettu laki; Mémorial A 1999, s.1681; jäljempänä 31.5.1999 annettu laki).

9 Näitä lakeja muutettiin loi du 13 novembre 2002 portant transposition en droit luxembourgeois de la Directive 98/5/CE du Parlement Européen et du Conseil du 16 février 1998 visant à faciliter l'exercice permanent de la profession d'avocat dans un État membre autre que celui où la qualification a été acquise et portant: 1. modification de la loi modifiée du 10 août 1991 sur la profession d'avocat; 2. modification de la loi du 31 mai 1999 régissant la domiciliation des sociétés -nimisellä lailla (13.11.2002 annettu laki, jolla asianajajan ammatin pysyvän harjoittamisen helpottamisesta muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa ammatillinen pätevyys on hankittu, 16 päivänä helmikuuta 1998 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/5/EY saatetaan osaksi Luxemburgin oikeusjärjestystä ja jolla muutetaan 10.8.1991 asianajajan ammatista annettua lakia, sellaisena kuin se on muutettuna, ja toimimisesta yhtiön puolesta tahona, jonka osoite annetaan oikeudelle ja asianomaisille asiakirjojen toimittamista varten, 31.5.1999 annettua lakia, Mémorial A 2002, s. 3202; jäljempänä 13.11.2002 annettu laki).

* – Lainausta on korjattu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska direktiivin suomenkielinen versio on virheellinen.

10 Lain, joka annettiin 10.8.1991, 5 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Asianajajan ammattia voi harjoittaa vain henkilö, joka on merkitty jonkin Luxemburgin suurherttuakunnassa sijaitsevan asianajajayhteisön [Ordre des avocats] luetteloon."

11 Lain, joka annettiin 10.8.1991, 6 §:ssä säädetään seuraavaa:

"(1) Luetteloon voidaan merkitä ainoastaan henkilö, joka

a) antaa tarvittavat takeet kunniallisuudestaan;

b) osoittaa täyttävänsä toiminnan käytännön harjoitteluun hyväksymisen edellytykset.

Asianajajayhteisön johtokunta [Conseil de l'ordre] voi poikkeuksellisesti vapauttaa hakijan, joka on suorittanut ammattiin liittyvän harjoittelun valtiossa, josta hän on peräisin, ja joka voi osoittaa harjoittaneensa ammattitoimintaa vähintään viiden vuoden ajan, tietyistä käytännön harjoitteluun hyväksymisen edellytyksistä.

c) on Luxemburgin kansalainen tai Euroopan yhteisöjen jonkin jäsenvaltion kansalainen. Asianajajayhteisön johtokunta voi oikeusministeriä kuultuaan vapauttaa tästä edellytyksestä hakijan, joka on jonkin muun kuin Euroopan yhteisöön kuuluvan valtion kansalainen, mikäli tämä valtio toimittaa sille

vastavuoroisuustodistuksen. Sama pätee hakijoihin, joilla on poliittisen pakolaisen asema ja joille on myönnetty turvapaikka Luxemburgin suurherttuakunnassa.

(2) Ennen asianajajaluetteloon merkitsemistä asianajajakokelaat vannovat asianajajayhteisön puheenjohtajan [Bâtonnier de l'Ordre] tai hänen edustajansa esitteleminä Cour de cassationissa valan, jonka sanamuoto on seuraava: 'Vakuutan uskollisuuttani suurherttualle ja vakuutan noudattavani perustuslakia ja valtion lakeja; vakuutan, etten loukkaa tuomioistuinten nauttimaa kunnioitusta; vakuutan, etten toimi neuvonantajana tai asianajajana oikeudessa yhdessäkään sellaisessa asiassa, jonka oikeellisuuteen en sisimmässäni usko'."

12 Näitä luetteloon merkitsemistä koskevia edellytyksiä muutettiin 13.11.2002 annetun lain 14 §:ssä. Siinä muun muassa lisättiin 10.8.1991 annetun lain 6 §:n 1 momenttiin d kohta, jossa asetetaan seuraava luetteloon merkitsemistä koskeva edellytys:

"hallitsee oikeussäännösten laatimiskielen sekä kielijärjestelmästä 24.2.1984 annetussa laissa tarkoitetut hallinto- ja oikeudenkäyntikielet".

13 Lainsäädännön kielestä säädetään loi du 24 février 1984 sur le régime des langues -nimisessä laissa (kielijärjestelmästä 24.2.1984 annettu laki; Mémorial A 1984, s. 196), jossa säädetään seuraavaa:

"Lait ja niiden täytäntöönpanoasetukset laaditaan ranskan kielellä. Kun lakeihin ja asetuksiin on liitetty käännös, ainoastaan ranskankielinen teksti on todistusvoimainen.

Jos jokin valtion elin, kunnat tai julkiset laitokset antavat asetuksia, joihin ei viitata edellisessä kohdassa, muulla kuin ranskan kielellä, ainoastaan kyseisen elimen käyttämä kieli on todistusvoimainen.

Tässä pykälässä ei poiketa kansainvälisten sopimusten alalla sovellettavista säännöksistä."

14 Hallintoelimissä ja tuomioistuimissa käytettävistä kielistä säädetään kielijärjestelmästä 24.2.1984 annetun lain 3 §:ssä seuraavaa:

"Hallinnossa, sekä riita-asiassa että muussa asiassa, ja tuomioistuimessa voidaan käyttää ranskan, saksan tai luxemburgin kieltä, ellei erikseen tiettyjen asioiden osalta toisin säädetä."

15 Lain, joka annettiin 13.11.2002, 3 §:n 1 momentin mukaisesti muussa jäsenvaltiossa kuin Luxemburgin suurherttuakunnassa ammatillisen pätevyytensä hankkineen asianajajan (jäljempänä eurooppalainen asianajaja) on oltava merkitty Luxemburgin suurherttuakunnan jonkin asianajajayhteisön luetteloon, jotta hän voisi toimia siellä asianajajana käyttäen alkuperäistä ammattinimikettään.

16 Saman lain 3 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

"Luxemburgin suurherttuakunnan sen asianajajayhteisön johtokunta, joka käsittelee eurooppalaisen asianajajan hakemusta saada harjoittaa asianajajan toimintaa

alkuperäisellä ammattinimikkeellä, merkitsee eurooppalaisen asianajajan tähän asianajajayhteisöön kuuluvien asianajajien luetteloon tutkittuaan haastattelussa, että eurooppalainen asianajaja hallitsee vähintään 10.8.1991 annetun lain 6 §:n 1 momentin d kohdassa mainitut kielet, sekä 10.8.1991 annetun lain 6 §:n 1 momentin a kohdassa, c kohdan ensimmäisessä virkkeessä ja d kohdassa mainittujen asiakirjojen perusteella ja siitä, että jäsenvaltion, josta hän on peräisin, toimivaltaiset viranomaiset ovat merkinneet asianomaisen eurooppalaisen asianajajan luetteloon, annetun todistuksen perusteella. Edellä mainittu jäsenvaltion, josta asianajaja on peräisin, antama todistus on esitettävä uudelleen joka vuosi tammikuussa, eikä todistus saa olla sitä esitettäessä kolmea kuukautta vanhempi.

_ _"

17 Lain, joka annettiin 31.5.1999, 1 §:n 1 momentin alkuperäisessä versiossa säädettiin seuraavaa:

"Kun yhtiö perustaa toimipaikan kolmannen tahon luo, jotta se voi harjoittaa siellä toimialaansa kuuluvaa toimintaa, ja kun tämä kolmas tarjoaa mitä hyvänsä tähän toimintaan liittyviä palveluita, yhtiön ja tämän kolmannen, joka toimii yhtiön puolesta tahona, jonka osoite annetaan oikeudelle ja asianomaisille asiakirjojen toimittamista varten (domiciliataire), on tehtävä tästä kirjallinen sopimus (convention de domiciliation).

Tahona, jonka osoite annetaan oikeudelle ja asianomaisille asiakirjojen toimittamista varten, voi toimia vain henkilö, joka on sijoittautunut Luxemburgin suurherttuakuntaan ja joka on merkitty jonkin seuraavan säännellyn ammatin luetteloon: luottolaitos tai muu rahoitus- tai vakuutusalan ammattihenkilö, asianajaja taikka tilintarkastaja."

18 Tämän säännöksen toista kohtaa muutettiin 13.11.2002 annetun lain 15 §:ssä seuraavalla tavalla:

"Tahona, jonka osoite annetaan oikeudelle ja asianomaisille asiakirjojen toimittamista varten, voi toimia vain henkilö, joka on asettautunut Luxemburgin suurherttuakuntaan ja joka on merkitty jonkin seuraavan säännellyn ammatin luetteloon: luottolaitos tai muu rahoitus- tai vakuutusalan ammattihenkilö, asianajaja taikka tilintarkastaja."

19 Lain, joka annettiin 10.8.1991, 8 §:n 3 momentin, sellaisena kuin se on muutettuna 13.11.2002 annetun lain 14 V §:ssä, mukaan luettelossa, johon asianajajat merkitään, on seuraavat neljä osaa:

"1. Luettelon osa I asianajajista, jotka täyttävät 5 ja 6 §:n edellytykset ja jotka ovat suorittaneet lakisääteisen harjoittelujakson päätteeksi suoritettavan kokeen

2. Luettelon osa II asianajajista, jotka täyttävät 5 ja 6 §:n edellytykset

3. Luettelon osa III avocat honoraire -asianajajista

4. Luettelon osa IV asianajajista, jotka toimivat alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen."

Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

20 Komissiolle tehtiin vuonna 2003 kantelu, jossa väitettiin, että eurooppalaisten asianajajien ammatin harjoittamiselle pysyvästi alkuperäisellä ammattinimikkeellä oli Luxemburgissa esteitä. Nämä esteet koskivat ensinnäkin sitä, että 13.11.2002 annetussa laissa asetetaan sen edellytykseksi, että eurooppalainen asianajaja voidaan merkitä luxemburgilaisen asianajajayhteisön luetteloon, että hänen kielitaitonsa tarkastetaan, toiseksi sitä, että tässä samassa laissa asetetaan tämän luetteloon merkitsemisen jatkuvuuden edellytykseksi, että asianajaja toimittaa vuosittain todistuksen siitä, että hänet on merkitty sen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen luetteloon, josta hän on peräisin, ja kolmanneksi sitä, että eurooppalaisille asianajajille on asetettu kielto toimia Luxemburgissa yhtiön puolesta tahona, jonka osoite annetaan oikeudelle ja asianomaisille asiakirjojen toimittamista varten.

21 Komissio osoitti Luxemburgin suurherttuakunnalle 17.10.2003 virallisen huomautuksen ja kehotti sitä vastaamaan kahden kuukauden määräajan kuluessa. Luxemburgin hallitus vastasi 23.12.2003 päivätyllä kirjeellä.

22 Komissio osoitti 9.7.2004 tälle jäsenvaltiolle EY 226 artiklan nojalla perustellun lausunnon, jossa se asetti jälleen kahden kuukauden määräajan kyseisen lausunnon noudattamista varten. Kyseinen jäsenvaltio vastasi perusteltuun lausuntoon 23.9.2004 päivätyllä kirjeellä.

23 Komissio päätti nostaa esillä olevan kanteen, koska se katsoi, että selitykset, jotka Luxemburgin suurherttuakunta antoi perustellun lausunnon johdosta, eivät olleet tyydyttäviä.

Kanne

Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee kielitaidon ennakkovalvontaa

Asianosaisten lausumat

24 Komissio väittää, että direktiivin 98/5 3 artiklan 2 kohdan sanamuodon mukaan eurooppalaisen asianajajan vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen pitämään luetteloon merkitsemisen edellytykseksi voidaan asettaa vain hallinnollisia muodollisuuksia eikä, kuten muun muassa 13.11.2002 annetun lain 3 §:n 2 momentissa säädetään, asianomaisen kielitaidon ennakkovalvontaa.

25 Komissio viittaa tältä osin asiassa C-168/98, Luxemburg vastaan parlamentti ja neuvosto, 7.11.2000 annettuun tuomioon (Kok. 2000, s. I-9131) ja erityisesti sen 43 kohtaan.

26 Komissio katsoo lisäksi, että sellaisten eurooppalaisten asianajajien luetteloon merkitsemiselle, jotka haluavat toimia alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen, ei voida asettaa samoja, erityisesti kielitaitoa koskevia edellytyksiä kuin sellaisille asianajajille asetetaan, jotka haluavat toimia vastaanottavan jäsenvaltion ammattinimikettä käyttäen.

27 Lopuksi komissio korostaa, että kun otetaan huomioon minkälaisia asioita eurooppalaiset asianajajat yleensä käsittelevät, ei ole välttämätöntä, että he osaavat vastaanottavan jäsenvaltion kieliä.

28 Luxemburgin suurherttuakunta väittää ensimmäiseksi, että kielitaitoa koskevia vaatimuksia sovelletaan erotuksetta kaikkiin asianajajiin, jotka haluavat liittyä jonkin sen alueella toimivan asianajajayhteisön jäseniksi. Se lisää, että asianajaja ei voi vedota siihen, että hän on ulkomaalainen, vaatiakseen oikeutta ilmaista itseään Luxemburgin hallinnossa tai tuomioistuimissa muulla kielellä kuin jollain Luxemburgissa käytettävällä virallisella hallinto- ja oikeudenkäyntikielellä.

29 Seuraavaksi kyseinen jäsenvaltio viittaa asiassa C-424/97, Haim, 4.7.2000 annettuun tuomioon (Kok. 2000, s. I-5123), joka koskee hammaslääkärin ammattia, ja väittää, että tässä tuomiossa esitetyt perustelut, joiden mukaan on välttämätöntä, että hammaslääkäri kykenee luotettavasti kommunikoimaan vastaanottavan jäsenvaltion asiakkaiden, viranomaisten ja ammatillisten järjestöjen kanssa, puoltavat sitä, että eurooppalaisille asianajajille asetetaan kielitaitovaatimuksia.

30 Luxemburgin hallitus vahvistaa tältä osin, että koska eurooppalainen asianajaja voi antaa oikeudellisia neuvoja myös Luxemburgin oikeudesta, on perusteltua, että tällaiselta asianajajalta edellytetään kielitaitoa, jonka ansiosta hän kykenee lukemaan ja ymmärtämään tämän lainsäädännön säädöksiä.

31 Luxemburgin hallitus korostaa sitä, että rikosoikeudellisissa asioissa liikenneonnettomuuksia koskevat poliisin pöytäkirjat laaditaan yleensä saksan kielellä, aivan kuten Luxemburgissa voimassa olevat verolait, mikä merkitsee, että on voitava tutustua saksan kielellä laadittuun oikeuskäytäntöön ja kommentaareihin.

32 Kyseinen hallitus korostaa myös sitä, että luxemburgilainen asianosainen, joka puolustautuu henkilökohtaisesti tuomioistuimessa, käyttää yleensä luxemburgin kieltä alemmissa oikeusasteissa, joissa ei ole pakko käyttää edustajana asianajajayhteisön asianajajaa (avocat à la Cour), ja sitä, että useat luxemburgilaiset ilmaisevat itseään yksinomaan omalla äidinkielellään, kun he hakevat neuvoja asianajajalta.

33 Luxemburgin hallitus huomauttaa vielä, että Luxemburgissa voimassa olevat ammattieettiset ja ammatilliset säännöt on laadittu ranskan kielellä.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

34 Kuten direktiivin 98/5 johdanto-osan kuudennesta perustelukappaleesta käy ilmi, yhteisön lainsäätäjä on tällä direktiivillä halunnut muun muassa ratkaista ongelmat, jotka johtuvat toimivaltaisten viranomaisten luetteloihin merkitsemisen edellytyksiä koskevien kansallisten lainsäädäntöjen eroista, joista aiheutui epäyhdenvertaisuuksia ja vapaan liikkuvuuden esteitä (ks. vastaavasti myös em. asia Luxemburg v. parlamentti ja neuvosto, tuomion 64 kohta).

35 Tässä asiayhteydessä direktiivin 98/5 3 artiklassa säädetään, että asianajajan, joka haluaa harjoittaa ammattiaan muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa hän on hankkinut ammatillisen pätevyytensä, on kirjoittauduttava kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen luetteloon, ja tämän on merkittävä asianajaja luetteloon "saatuaan nähtäväkseen todistuksen siitä, että asianajaja on merkitty sen jäsenvaltion, josta hän on peräisin, toimivaltaisen viranomaisen pitämään luetteloon".

36 Kun otetaan huomioon direktiivin 98/5 tavoite, josta muistutetaan tämän tuomion 34 kohdassa, on katsottava, että yhteisön lainsäätäjä on tämän direktiivin 3 artiklassa yhdenmukaistanut kokonaan tällä direktiivillä myönnetyn oikeuden käyttämiselle asetetut ennakkovaatimukset.

37 Se, että asianajaja esittää vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle todistuksen siitä, että hänet on merkitty sen jäsenvaltion, josta hän on peräisin, toimivaltaisen viranomaisen pitämään luetteloon, on siis ainoa edellytys sille, että

asianomainen henkilö merkitään luetteloon vastaanottavassa jäsenvaltiossa, mikä mahdollistaa hänelle asianajajan ammatin harjoittamisen vastaanottavassa jäsenvaltiossa alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen.

38 Tätä arviota tukevat asianajajan ammatin pysyvän harjoittamisen helpottamisesta muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jossa ammatillinen pätevyys on hankittu, annettavaa parlamentin ja neuvoston direktiiviä koskevan ehdotuksen (KOM(94) 572 lopullinen) perustelut, joiden 3 artiklaa koskevissa huomautuksissa täsmennetään, että "hakijalla on oikeus tulla merkityksi [vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen] luetteloon heti kun hän esittää todistuksen siitä, että hänet on merkitty sen jäsenvaltion, josta hän on peräisin, toimivaltaisen viranomaisen luetteloon".

39 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, helpottaakseen tietyn liikkuvien asianajajien ryhmän sijoittautumista koskevan perusvapauden käyttämistä yhteisön lainsäätäjä ei valinnut järjestelmää, jossa asianomaisten henkilöiden tietoihin kohdistetaan ennakkovalvonta (ks. em. asia Luxemburg v. parlamentti ja neuvosto, tuomion 43 kohta).

40 Direktiivissä 98/5 ei siis hyväksytä sitä, että sen edellytykseksi, että eurooppalainen asianajaja merkitään vastaanottavan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen luetteloon, asetetaan haastattelu, jonka tarkoitus on mahdollistaa kyseiselle viranomaiselle sen arvioiminen, miten asianomainen henkilö hallitsee tämän jäsenvaltion kielet.

41 Kuten komissio on korostanut, direktiivissä 98/5 luovuttiin järjestelmästä, jossa eurooppalaisen asianajajan tiedot, muun muassa kielitaito, tarkastetaan ennalta, mutta tähän liitettiin kuitenkin sääntöjä, joilla pyritään takaamaan yhteisössä hyväksyttävän tasoiset yksityisten suojaaminen ja hyvä oikeudenkäyttö (ks. em. asia Luxemburg v. parlamentti ja neuvosto, tuomion 32 ja 33 kohta).

42 Täten direktiivin 98/5 4 artiklassa eurooppalaisille asianajajille asetetulla velvollisuudella, jonka mukaan heidän on harjoitettava vastaanottavassa jäsenvaltiossa ammattiaan alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen, pyritään tämän direktiivin johdanto-osan yhdeksännen perustelukappaleen mukaan mahdollistamaan erottelu näiden asianajajien ja niiden asianajajien välillä, jotka ovat päässeet ammattiin kyseisessä jäsenvaltiossa, siten, että yksityiset saavat tiedon siitä, ettei ammattilainen, jolle hän uskoo etujensa puolustamisen, ole hankkinut ammatillista pätevyyttään tässä jäsenvaltiossa (ks. vastaavasti em. asia Luxemburg v. parlamentti ja neuvosto, tuomion 34 kohta) ja ettei hänellä ole välttämättä asianmukaista kielitaitoa tämän yksityisen asian hoitamista varten.

43 Asiakkaan edustamiseen tai puolustamiseen oikeudessa liittyvän toiminnan osalta jäsenvaltiot voivat vapaasti velvoittaa eurooppalaiset asianajajat, jotka harjoittavat ammattiaan alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen, direktiivin 98/5 5 artiklan 3 kohdan mukaisesti toimimaan yhdessä joko sellaisen asianajajan kanssa, joka toimii kyseisessä tuomioistuimessa ja joka on tarvittaessa vastuussa tälle tuomioistuimelle, tai yhdessä tässä tuomioistuimessa toimivan "avouén" kanssa. Tällä mahdollisuudella, jota Luxemburgin suurherttuakunta on käyttänyt siten, että se on varannut laeissaan ja asetuksissaan tietyt toimenpiteet ja menettelyt asianajajayhteisöön kuuluvalle asianajajalle (avocat à la Cour), kuten 13.11.2002 annetun lain 5 §:n 4 momentista käy ilmi, voidaan korvata eurooppalaisella asianajajalla vastaanottavan jäsenvaltion oikeudellisten kielten osaamisessa mahdollisesti olevia puutteita.

44 Direktiivin 6 ja 7 artiklan nojalla eurooppalaisen asianajajan on noudatettava paitsi sen jäsenvaltion, josta hän on peräisin, ammatillisia ja ammattieettisiä sääntöjä myös vastaanottavan jäsenvaltion ammatillisia ja ammattieettisiä sääntöjä kurinpidollisten seuraamusten ja ammatillisen vastuun syntymisen uhalla (ks. tältä osin em. asia Luxemburg v. parlamentti ja neuvosto, tuomion 36–41 kohta). Asianajajiin sovellettavissa ammattieettisissä säännöissä on useimmiten Euroopan unionin asianajajaliittojen neuvoston (CCBE) hyväksymien eettisten sääntöjen tavoin velvoite pidättäytyä kurinpitoseuraamuksen uhalla sellaisten asioiden hoitamisesta, joiden osalta asianajaja tietää tai hänen pitäisi tietää pätevyytensä riittämättömäksi, esimerkiksi puutteellisen kielitaidon vuoksi (ks. vastaavasti em. asia Luxemburg v. parlamentti ja neuvosto, tuomion 42 kohta). Yhteydet vastaanottavan jäsenvaltion asiakkaisiin, hallintoon ja ammatillisiin järjestöihin sekä kyseisen jäsenvaltion

viranomaisten laatimien ammattieettisten sääntöjen noudattaminen edellyttävät eurooppalaiselta asianajajalta asianmukaista kielitaitoa tai avun hankkimista kielitaidon ollessa puutteellinen.

45 Komission tavoin on vielä korostettava, että yksi direktiivin 98/5 tavoitteista on sen johdanto-osan viidennen perustelukappaleen sanamuodon mukaan se, että "antamalla asianajajille mahdollisuus alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen harjoittaa pysyvästi ammattiaan vastaanottavassa jäsenvaltiossa vasta[taan] tarpeisiin, joita on asianajajapalvelujen käyttäjillä, jotka erityisesti sisämarkkinoiden aiheuttaman vilkastuneen liiketoiminnan vuoksi hakevat neuvoja sellaisten rajoja ylittävien liiketoimien suhteen, joihin usein sovelletaan samalla sekä kansainvälistä oikeutta, yhteisön oikeutta että kansallista oikeutta". Tällaiset kansainväliset asiat kuten myös asiat, jotka koskevat muun kuin vastaanottavan jäsenvaltion oikeutta, eivät välttämättä edellytä vastaanottavan jäsenvaltion kielten yhtä hyvää osaamista kuin sellaisten asioiden hoitaminen edellyttää, joissa sovelletaan tämän jäsenvaltion kansallista oikeutta.

46 Lopuksi on todettava, että eurooppalaisen asianajajan rinnastaminen vastaanottavan jäsenvaltion asianajajaan, mitä direktiivillä 98/5 pyritään sen johdanto-osan 14 perustelukappaleen mukaan helpottamaan, edellyttää tämän direktiivin 10 artiklan mukaisesti, että asianomainen henkilö osoittaa, että hän on toiminut vähintään kolme vuotta tosiasiallisesti ja säännöllisesti tämän jäsenvaltion oikeuden parissa, tai jos toiminta on lyhytaikaisempaa, että hänellä on muita tietoja, koulutusta tai ammattikokemusta tämän oikeuden parissa. Tällainen toimenpide mahdollistaa eurooppalaiselle asianajajalle, joka haluaa päästä ammattiin vastaanottavassa jäsenvaltiossa, kyseisen jäsenvaltion kieleen tai kieliin tutustumisen.

47 Edellä todetun vuoksi on katsottava, että Luxemburgin lainsäädäntö ei ole yhteensopiva direktiivin 98/5 3 artiklan kanssa, koska siinä asetetaan kielitaidon ennakkovalvonta sen edellytykseksi, että eurooppalainen asianajaja merkitään toimivaltaisen kansallisen viranomaisen luetteloon.

48 Tästä seuraa, että komission esittämä ensimmäinen kanneperuste on perusteltu.

Toinen kanneperuste, joka koskee eurooppalaisille asianajajille asetettua kieltoa toimia Luxemburgissa yhtiön puolesta tahona, jonka osoite annetaan oikeudelle ja asianomaisille asiakirjojen toimittamista varten

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

49 Komissio katsoo, että eurooppalaisille asianajajille asetettu kielto toimia yhtiön puolesta tahona, jonka osoite annetaan oikeudelle ja asianomaisille asiakirjojen toimittamista varten, on ristiriidassa direktiivin 98/5 5 artiklan kanssa.

50 Komissio lisää, että eurooppalaista asianajajaa ei voida rinnastaa asianajajien luettelon osaan II merkittyyn luxemburgilaiseen asianajajaan, jolta tämän toiminnan harjoittaminen on niin ikään kielletty. Tämä osa II käsittää asianajajia, jotka on hyväksytty asianajoharjoitteluun mutta joiden lopullisen ammatillisen pätevyyden hankkiminen edellyttää vielä kokeen suorittamista harjoittelun päätteeksi, kun taas eurooppalainen asianajaja on täysin pätevä asianajaja.

51 Komissio toteaa myös, että Luxemburgin kansallisen oikeuden tuntemusta koskeva vaatimus ei voi olla hyväksyttävä peruste rajoittaa eurooppalaisen asianajajan toimintaa.

52 Luxemburgin suurherttuakunta väittää, että Luxemburgin lainsäätäjä, joka on halunnut estää tietyt Luxemburgin markkinoiden maineelle haitalliset epäkohdat,

jotka liittyvät fiktiiviseen toimimiseen yhtiön puolesta tahona, jonka osoite annetaan oikeudelle ja asianomaisille asiakirjojen toimittamista varten, on halunnut 31.5.1999 annetulla lailla antaa yleiseen järjestykseen liittyvistä syistä toimimisen yhtiön puolesta tahona, jonka osoite annetaan oikeudelle ja asianomaisille asiakirjojen toimittamista varten, yksinomaan kansalliseen lainsäädäntöön ja kansalliseen käytäntöön perehtyneiden ammatinharjoittajien tehtäväksi.

53 Tämä jäsenvaltio korostaa, että 31.5.1999 annetun lain mukaisesti henkilön, joka toimii yhtiön puolesta tahona, jonka osoite annetaan oikeudelle ja asianomaisille asiakirjojen toimittamista varten, tehtävänä on tutkia, täyttääkö toimeksiantajana toimiva yhtiö kaupallisiin ammatteihin pääsyä koskevat oikeudelliset edellytykset ja noudattaako se tilinpäätöstä ja yhtiökokouksen koollekutsumista koskevia kansallisia säännöksiä, ja katsoo, että toimiminen yhtiön puolesta tahona, jonka osoite annetaan oikeudelle ja asianomaisille asiakirjojen toimittamista varten, edellyttää työkokemusta yhtiöoikeuden alalta ja hyvää yhtiöoikeuden tuntemusta, minkä vuoksi Luxemburgin lainsäätäjä on katsonut, että luettelon osaan II merkityt käytännön harjoittelua suorittavat asianajajat ja eurooppalaiset asianajajat eivät saa harjoittaa tätä toimintaa.

54 Luxemburgin hallitus väittää lisäksi, että niin kauan kuin asianajajat harjoittavat ammattiaan alkuperäisellä ammattinimikkeellään, lähtövaltiossaan täysin päteviä asianajajia ei rinnasteta vastaanottavan valtion asianajajiin, vaan heillä on direktiivin 98/5 mukaisesti mahdollisuus päästä ammattiin vastaanottavassa jäsenvaltiossa sen jälkeen, kun he ovat hankkineet siellä työkokemusta tarpeelliseksi katsotun ajan ja direktiivin 10 artiklassa säädettyjen edellytysten mukaisesti.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

55 Kuten direktiivin 98/5 johdanto-osan kuudennesta perustelukappaleesta käy ilmi, yksi sen tavoitteista on edellytysten vahvistaminen niiden asianajajien ammatinhar-

joittamiselle, jotka harjoittavat asianajotoimintaa alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen, muun muassa näiden asianajajien toiminta-alan osalta, jotta voidaan yhtäältä lopettaa alan kansallisten tilanteiden erot sekä epätasa-arvo ja niistä seuraavat vapaan liikkuvuuden esteet ja toisaalta tarjota asianajajille ja heidän palveluidensa käyttäjille samat mahdollisuudet kaikissa jäsenvaltioissa.

56 Tätä varten direktiivin 98/5 2 ja 5 artiklassa vahvistetaan periaate, jonka mukaan eurooppalaisella asianajajalla on oikeus harjoittaa samaa ammatillista toimintaa kuin sellainen asianajaja harjoittaa, joka toimii vastaanottavan jäsenvaltion ammattinimikettä käyttäen, jollei kyseisen 5 artiklan 2 ja 3 kohdasta muuta johdu.

57 Kuten komissio on todennut, jäsenvaltioilla ei näin ollen ole toimivaltaa säätää kansallisessa lainsäädännössään muita tätä periaatetta koskevia poikkeuksia kuin ne, joista nimenomaisesti ja tyhjentävästi säädetään direktiivin 98/5 5 artiklan 2 ja 3 kohdassa.

58 On kuitenkin selvää, että toimiminen yhtiön puolesta tahona, jonka osoite annetaan oikeudelle ja asianomaisille asiakirjojen toimittamista varten, ei voi kuulua direktiivin 98/5 5 artiklan 2 kohdassa säädetyn poikkeuksen tai saman artiklan 3 kohdassa mainitun poikkeuksen soveltamisalaan.

59 Siltä osin kuin on kyse Luxemburgin hallituksen mainitsemasta haitallisten epäkohtien uhasta, tällaiseen seikkaan ei voida vedota sellaisten kansallisten säännösten käyttöön ottamisen tai pysyttämisen perustelemiseksi, joilla loukataan direktiivin 98/5 5 artiklan 1 kohdassa säädettyä periaatetta, jota koskevista poikkeuksista on annettu yhdenmukaistetut säännöt saman artiklan 2 ja 3 kohdassa (ks. vastaavasti asia C-59/01, komissio v. Italia, tuomio 25.2.2003, Kok. 2003, s. I-1759, 38 kohta).

60 Muiden seikkojen osalta on korostettava, että direktiivissä 98/5 säädetään muun muassa niiden ammatillisten ja ammattieettisten sääntöjen päällekkäisyydestä, joita eurooppalaisen asianajajan on noudatettava, sekä ammatillista vastuuta koskevan vastuuvakuutuksen ottamista taikka ammatilliseen takuurahastoon liittymistä koskevasta velvoitteesta ja kurinpitosääntelystä, jossa lähtövaltion ja vastaanottavan valtion toimivaltaiset viranomaiset toimivat yhteistyössä (ks. vastaavasti em. asia Luxemburg v. parlamentti ja neuvosto, tuomion 43 kohta).

61 Edellä todetun mukaisesti on aiheellista katsoa, että Luxemburgin lainsäädäntö on ristiriidassa direktiivin 98/5 5 artiklan kanssa, koska siinä asetetaan eurooppalaisille asianajajille kielto toimia yhtiön puolesta tahona, jonka osoite annetaan oikeudelle ja asianomaisille asiakirjojen toimittamista varten.

62 Näin ollen toinen komission esittämä kanneperuste on perusteltu.

Kolmas kanneperuste, joka koskee velvoitetta esittää vuosittain todistus siitä, että asianajaja on merkitty sen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen luetteloon, josta hän on peräisin

Asianosaisten lausumat

63 Komissio toteaa, että vaikka Luxemburgin suurherttuakunta totesi perusteltuun lausuntoon antamassaan vastauksessa, että se otti huomioon perustellussa lausunnossa esitetyn väitteen, jonka mukaan kyseessä oleva vaatimus merkitsee direktiivin 98/5 säännösten kannalta perusteetonta hallinnollista rasitetta, tämä vaatimus sisältyy kuitenkin edelleenkin 13.11.2002 annettuun lakiin.

64 Luxemburgin suurherttuakunta viittaa tältä osin vain mainittuun vastaukseen.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

65 Luxemburgin suurherttuakunta ei ole perusteltuun lausuntoon antamassaan vastauksessa tai yhteisöjen tuomioistuimessa käydyn menettelyn yhteydessä esittänyt yhtäkään seikkaa, jolla tämän kolmannen kanneperusteen perusteltavuutta voitaisiin epäillä.

66 Luxemburgin hallitus väitti 23.12.2003 päivätyssä kirjeessään, jossa se vastasi komission 17.10.2003 päivättyyn viralliseen huomautukseen, että riidanalainen toimenpide on tarpeen sen tarkistamista varten, että eurooppalainen asianajaja noudattaa pysyvästi edellytystä, että hänet on merkitty sen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen luetteloon, josta hän on peräisin.

67 Kuten komissio on oikeudenkäyntiä edeltävän menettelyn aikana korostanut, direktiivin 98/5 7 artiklan 2 kohdassa säädetään, että sen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen, josta asianajaja on peräisin, ilmoittaa vastaanottavan jäsenvaltion tai vastaanottavien jäsenvaltioiden toimivaltaiselle viranomaiselle ensin mainitun jäsenvaltion ulkopuolella alkuperäistä ammattinimikettään käyttäen toimivaa asianajajaa koskevan kurinpitomenettelyn aloittamisesta.

68 Kyseisen direktiivin 13 artiklassa asetetaan vastaanottavan jäsenvaltion ja sen jäsenvaltion, josta asianajaja on peräisin, toimivaltaisille viranomaisille velvollisuus toimia läheisessä yhteistyössä ja antaa molemminpuolista apua.

69 Vastaanottavan jäsenvaltion viranomainen voi tällaisten toimenpiteiden avulla varmistua siitä, että eurooppalainen asianajaja noudattaa pysyvästi edellytystä, että hänet on merkitty sen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen luetteloon, josta hän on peräisin.

70 Luxemburgin lainsäädännössä edellytetty muodollisuus on siis asetettuun tavoitteeseen nähden kohtuuton hallinnollinen toimenpide, jota ei siis voida perustella direktiivin 98/5 kannalta.

71 Edellä todetun valossa on aiheellista katsoa, että Luxemburgin lainsäädäntö on ristiriidassa direktiivin 98/5 kanssa, koska siinä asetetaan eurooppalaiselle asianajajalle velvollisuus toimittaa vuosittain todistus siitä, että hänet on merkitty sen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen luetteloon, josta hän on peräisin.

72 Näin ollen komission esittämä kolmas väite on perusteltu.

73 Kaiken edellä todetun valossa on todettava, että Luxemburgin suurherttuakunta ei ole noudattanut direktiivin 98/5 mukaisia velvoitteitaan, koska se on asettanut kielitaidon ennakkovalvonnan sen edellytykseksi, että eurooppalaiset asianajajat, jotka haluavat harjoittaa ammattiaan Luxemburgissa alkuperäistä ammattinimikettä käyttäen, merkitään toimivaltaisen kansallisen viranomaisen luetteloon, koska se on asettanut näille asianajajille kiellon toimia yhtiön puolesta tahona, jonka osoite annetaan oikeudelle ja asianomaisille asiakirjojen toimittamista varten, ja koska se on asettanut näille asianajajille velvollisuuden toimittaa vuosittain todistus siitä, että heidät on merkitty sen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen luetteloon, josta he ovat peräisin.

Oikeudenkäyntikulut

74 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli

on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut Luxemburgin suurherttuakunnan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska tämä on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Luxemburgin suurherttuakunta ei ole noudattanut asianajajan ammatin pysyvän harjoittamisen helpottamisesta muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa ammatillinen pätevyys on hankittu, 16 päivänä helmikuuta 1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/5/EY mukaisia velvoitteitaan, koska se on asettanut kielitaidon ennakkovalvonnan sen edellytykseksi, että eurooppalaiset asianajajat, jotka ovat hankkineet ammatillisen pätevyytensä jossakin toisessa jäsenvaltiossa kuin Luxemburgin suurherttuakunnassa ja jotka haluavat harjoittaa ammattiaan viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa alkuperäistä ammattinimikettä käyttäen, merkitään toimivaltaisen kansallisen viranomaisen luetteloon, koska se on asettanut näille asianajajille kiellon toimia yhtiön puolesta tahona, jonka osoite annetaan oikeudelle ja asianomaisille asiakirjojen toimittamista varten, ja koska se on asettanut näille asianajajille velvollisuuden toimittaa vuosittain todistus siitä, että heidät on merkitty sen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen luetteloon, josta he ovat peräisin.**

2) **Luxemburgin suurherttuakunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Allekirjoitukset